

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТАМГЫН ГАЗАР
**ПАРЛАМЕНТЫН СУДАЛГАА,
ХӨГЖЛИЙН ХҮРЭЭЛЭН**

**ЭРХ МЭДЭЛ, АЛБАН ТУШААЛАА УРВУУЛАН АШИГЛАХ
ГЭМТ ХЭРГИЙН ТООН МЭДЭЭЛЭЛ (2017-2024)**

Судалгааны төрөл:

Мэдээлэл лавлагаа

Судалгааны код:

СТ-25/417

Хугацаа:

2025.10.03

ЗАХИАЛАГЧ:

УИХ-ын гишүүн Ц.Мөнхбат

Хянасан:

ПСХХ-ийн Эрдэмтэн нарийн бичгийн дарга

Д.Онолт

ПСХХ-ийн Судалгааны хэлтсийн дарга Г.Гэсэр

Судалгааг удирдсан:

Г.Билгээ

Судлаач:

Ц.Ариунаа

Улаанбаатар хот

2025

АГУУЛГЫН ТОВЬЁГ

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ	3
ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ	3
УДИРТГАЛ.....	4
1.АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ГАЗРЫН МЭДЭЭЛЭЛ	5
2.УЛСЫН ЕРӨНХИЙ ПРОКУРОРЫН ГАЗРЫН МЭДЭЭЛЭЛ	7
3.ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН МЭДЭЭЛЭЛ	9
4.СУДАЛГААНЫ ҮР ДҮН	12

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. АТГ-т бүртгэгдсэн эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулан ашиглах хэргийн тоон мэдээлэл (2020-2025 оны эхний хагас жил)	6
Хүснэгт 2. УЕПГ-т хянагдсан эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулан ашиглах хэргийн тоон мэдээлэл (2017-2025 оны эхний хагас жил)	8
Хүснэгт 3. Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээс эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулан ашиглах хэрэг шийдвэрлэсэн тоон мэдээлэл (2017-2024 он).....	9
Хүснэгт 4. Эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулан ашиглах хэрэг шийдвэрлэх үйл явцын нэгтгэсэн тоон мэдээлэл (АТГ, УЕПГ, ШЕЗ, 2020-2024 он).....	12

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1. АТГ-т бүртгэгдсэн авлигын гэмт хэргийн бүтцийн харьцаа (АТГ, 2024 он)	5
Зураг 2. АТГ-т бүртгэгдсэн эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулан ашиглах хэргийн тоон үзүүлэлтийн хандлага (2020-2025 он)	6
Зураг 3. УЕПГ-аас эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулан ашиглах хэргийн яллагдагчаар татсан тоон мэдээлэл (2017-2025 оны эхний хагас жил)	8
Зураг 4. Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээр шийдвэрлэсэн хэрэг ба ял шийтгүүлсэн хүний тооны өсөлт (2017-2024 он).....	10
Зураг 5. Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн шийдвэрийн бүтцийн харьцаа (2017-2025 оны эхний хагас жил)	11

УДИРТГАЛ

Монгол Улсын Их Хурлын гишүүнээс ирүүлсэн захиалгын дагуу “Эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулан ашиглах гэмт хэргийн тоон мэдээлэл (2017–2024)”-ийг Улсын Их Хурлын Тамгын газрын дэргэдэх Парламентын судалгаа, хөгжлийн хүрээлэнд гүйцэтгэв.

Судалгааны зорилго: Эрүүгийн хуулийн 22.1 дүгээр зүйлд хамаарах эрүүгийн хэргийн тоон мэдээллийг Авлигатай тэмцэх газар, Улсын Ерөнхий прокурорын газар болон Шүүхийн Ерөнхий зөвлөлөөс гаргуулан авч, шат дамжлагын түвшинд нэгтгэн харуулах замаар парламентын хяналт болон хууль тогтоох үйл ажиллагаанд мэдээллээр хангаж дэмжлэг үзүүлэх.

Судалгааны хамрах хүрээ: Энэхүү мэдээлэл, лавлагаанд Эрүүгийн хуулийн шинэчилсэн найруулга хэрэгжиж эхэлсэн 2017 оноос¹ 2025 оны эхний хагас жил хүртэлх хугацаанд бүртгэгдсэн Эрүүгийн хуулийн 22.1 дүгээр зүйлд заасан гэмт хэргийн тоо мэдээг хамруулсан:

- Авлигатай тэмцэх газар нь 2020 оноос бүртгэлийн шинэ программ хангамж ашиглаж эхэлсэнтэй холбогдон тус байгууллагын мэдээлэл 2020 оноос 2025 оны эхний хагас жилийн байдлаарх дүнг хамарсан болно;
- Улсын Ерөнхий прокурорын газар нь 2017 оноос хойших мэдээллийг бүрэн ирүүлсэн;
- Шүүхийн Ерөнхий зөвлөл эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээр хянан шийдвэрлэсэн статистик тоон мэдээллийг 2017-2024 оны байдлаар нэгтгэн ирүүлсэн. Зөвлөл нь шүүхийн таслах ажиллагааны мэдээг батлагдсан маягтын дагуу гаргадаг бөгөөд давж заалдах болон хяналтын шатны шүүхээр хянан шийдвэрлэсэн хэргийн мэдээллийг энэхүү маягтад бүртгэдэггүй байна. Иймд уг гэмт хэргийн зүйлчлэлийн тоон мэдээлэл зөвхөн анхан шатны шүүхийн шийдвэрийн түвшинд хязгаарлагдаж байна.

Судалгааны бүтэц:

1. Авлигатай тэмцэх газрын мэдээлэл;
2. Улсын Ерөнхий Прокурорын газрын мэдээлэл;
3. Шүүхийн Ерөнхий зөвлөлийн мэдээлэл;
4. Судалгааны үр дүн, нэгдсэн дүн шинжилгээ.

Судалгааны арга зүй: Мэдээлэл лавлагааг Авлигатай тэмцэх газар, Улсын Ерөнхий прокурорын газар болон Шүүхийн Ерөнхий зөвлөлөөс албан бичгээр ирүүлсэн тоон мэдээлэл, мөн эдгээр байгууллагын цахим хуудсанд нийтэлсэн тайлан, мэдээнд тулгуурлан боловсруулсан. Цуглуулсан мэдээллийг ойлгомжтой байдлаар хүргэхийн тулд хүснэгт, графикаар үзүүлж, дүн шинжилгээ хийсэн болно.

Түлхүүр үг: Эрүүгийн хууль, Эрүүгийн хуулийн 22.1 дүгээр зүйл, эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулан ашиглах, Авлигатай тэмцэх газар, Улсын Ерөнхий Прокурорын газар, Шүүхийн Ерөнхий зөвлөл, эрүүгийн хэрэг, статистик мэдээлэл.

¹ Эрүүгийн хуулийг 2017 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсөн.

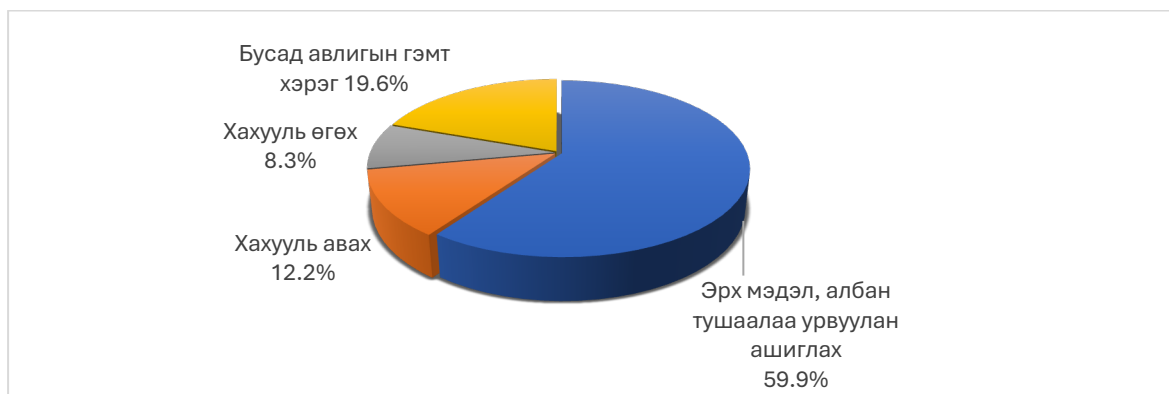
1.АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ГАЗРЫН МЭДЭЭЛЭЛ

Авлигын эсрэг хуулийн² 15 дугаар зүйлийн 15.1-д зааснаар Авлигатай тэмцэх газар (АТГ) нь авлигын гэмт хэргийг илрүүлэх зорилгоор гүйцэтгэх ажил, хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт явуулах чиг үүрэгтэй. Энэ бүрэн эрхийн хүрээнд тус газар Эрүүгийн хуулийн³ 22.1 дүгээр зүйл (Эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулан ашиглах)-тэй холбоотой хэргийг шалгаж, тоон мэдээллийг бүртгэн гаргадаг.

АТГ-аас ирүүлсэн тоон мэдээллээр 2020-2025 оны эхний хагас жилд нийт 4,892 хэрэг бүртгэл нээж, 197 хэргийг эрүүгийн хэрэг болгон нэгтгэсэн байна. Хэрэг бүртгэлийн тоо 2020 онд 485 байсан бол 2024 онд 1,327 болж өссөн нь иргэдийн өргөдөл, мэдээллийн урсгал нэмэгдэж байгааг илтгэж байж болзошгүй. Гэвч эрүүгийн хэрэг болгон нэгтгэсэн нь нийт бүртгэлийн дөнгөж 4 орчим хувийг эзэлсэн нь анхаарал татаж байна.

АТГ-ын 2024 оны үйл ажиллагааны тайланд дурдсанаар Эрүүгийн хуулийн 22.1 дүгээр зүйлд хамаарах хэрэг нь авлигын гэмт хэргийн 59.9 хувийг эзэлсэн нь энэ төрлийн хэрэг нийт авлигын гэмт хэргийн дотор хамгийн түгээмэл хэлбэр болж байгааг нотолж байна.⁴

Зураг 1. АТГ-т бүртгэгдсэн авлигын гэмт хэргийн бүтцийн харьцаа (АТГ, 2024 он)

Эх сурвалж: АТГ-ын 2024 оны үйл ажиллагааны тайланд тулгуурлан судлаачийн боловсруулснаар.

АТГ-аас тэмдэглэснээр нийт хүлээн авсан гомдол, мэдээлэлд гэмт хэргийн шинжгүй өргөдөл, мэдээлэл ч багтдаг тул хэрэг бүртгэлийн тоо нь гомдлын тооноос бага гардаг байна.

2020-2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар Эрүүгийн хуулийн 22.1 дүгээр зүйлд хамаарах хэргээр бүртгэл нээсэн, яллагдагчаар татсан, эрүүгийн хэрэг болгон шийдвэрлэсэн тоо дараах байдлаар бүртгэгджээ.

² Авлигын эсрэг хууль (2006). Хандах: <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=8928>

³ Эрүүгийн хууль (2015). Хандах: <https://legalinfo.mn/mn/detail/11634>

⁴ Авлигатай тэмцэх газар.(2025). 2024 оны үйл ажиллагааны тайлан. Хандах: https://iaac.mn/files/editor/source/2024_Tailan.pdf

Хүснэгт 1. АТГ-т бүртгэгдсэн эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулан ашиглах хэргийн тоон мэдээлэл (2020-2025 оны эхний хагас жил)

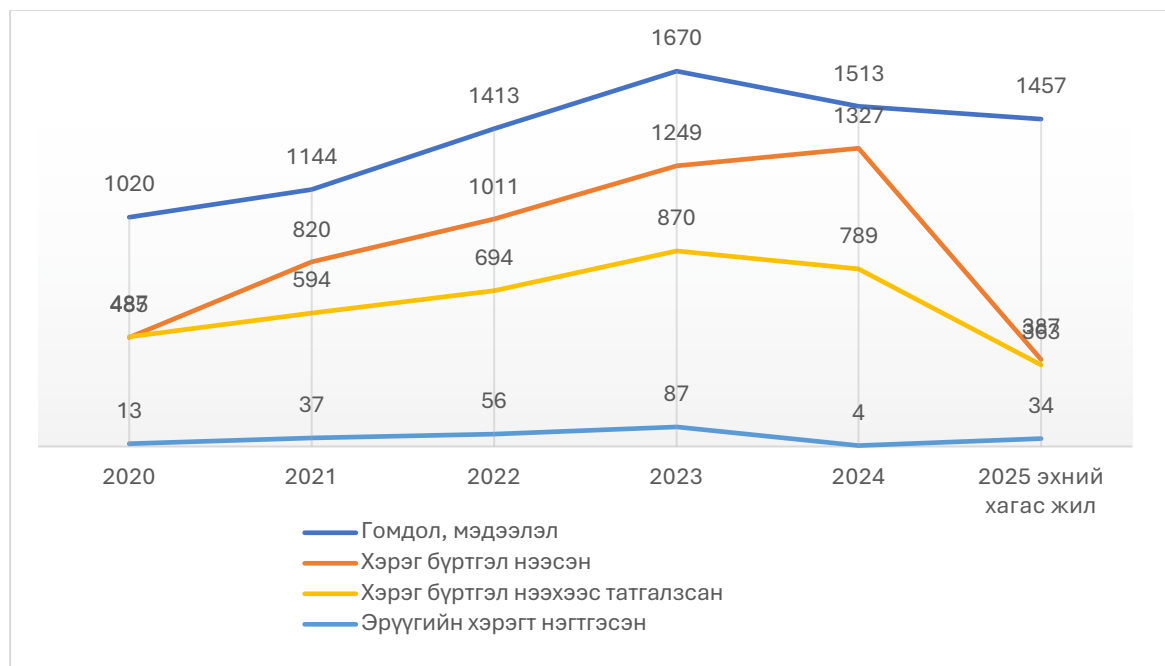
Он	Гомдол, мэдээлэл	Хэрэг бүртгэл нээсэн	Харьяаллын дагуу шилжүүлсэн	Хэрэг бүртгэл нээхээс татгалзсан	Эрүүгийн хэрэгт нэгтгэсэн
2020	1020	485	14	487	13
2021	1144	820	21	594	37
2022	1413	1011	15	684	56
2023	1670	1249	25	870	87
2024	1513	1327	20	789	4
2025*	1457	387	3	363	34

*2025 оны эхний хагас жилийн дүн

Эх сурвалж: АТГ, 2025 он.

Дээрх хүснэгтэд харуулсан тоон үзүүлэлтийг илүү тодорхой үзүүлэх үүднээс 2020-2025 оны хооронд АТГ-т Эрүүгийн хуулийн 22.1 дүгээр зүйлтэй холбоотой гомдол, хэрэг бүртгэл, татгалзсан шийдвэр болон эрүүгийн хэрэг болгон шийдвэрлэсэн тоон мэдээллийг зургаар дүрслэв.

Зураг 2. АТГ-т бүртгэгдсэн эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулан ашиглах хэргийн тоон үзүүлэлтийн хандлага (2020-2025 он)

Эх сурвалж: АТГ-аас ирүүлсэн тоон мэдээлэлд тулгуурлан судлаачийн боловсруулснаар.

2020-2023 онд гомдол, мэдээллийн тоо болон хэрэг бүртгэл нээх шийдвэр тогтмол өссөн байна. 2023 онд гомдлын тоо хамгийн өндөрт (1670) хүрч, хэрэг бүртгэл нээсэн нь 1249 болж дээд түвшинд хүрсэн байна.

2024 онд гомдлын тоо бага зэрэг буурсан (-9.4%) хэдий ч хэрэг бүртгэл нээх хувь хамгийн өндөр (87.7%) болсон байна. Гэвч 2024 онд эрүүгийн хэрэг нээсэн тоо өмнөх оны 87-оос дөрөв болж огцом буурсан нь анхаарал татаж байна.

2025 оны эхний хагас жилд нийт 1457 гомдол бүртгэгдсэн байна. Энэ үзүүлэлт нь хагас жилийн дүн боловч өмнөх оноос давсан үр дүн гарах төлөвийг харуулж байна. Энэ хугацаанд 387 хэрэг бүртгэл нээсэн (гомдлын 26.6%), 34 эрүүгийн хэрэг нээсэн (гомдлын 2.3%) бөгөөд энэ нь 2024 оны огцом бууралтын дараа тодорхой хэмжээнд сэргэх хандлага ажиглагдаж байгааг харуулж байна.

2.УЛСЫН ЕРӨНХИЙ ПРОКУРОРЫН ГАЗРЫН МЭДЭЭЛЭЛ

Прокурорын тухай хуулийн⁵ 15 дугаар зүйлд зааснаар прокурор нь хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалтын ажиллагаанд хяналт тавих эрхтэй. Мөн 21 дүгээр зүйлийн 21.1.7-д зааснаар яллах дүгнэлт үйлдэх, эсхүл яллахаас татгалзах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ. Энэ бүрэн эрхийн хүрээнд прокурор Эрүүгийн хуулийн 22.1 дүгээр зүйлд хамаарах хэргүүдэд хяналт тавьж, шүүхэд шилжүүлэх, эсхүл хэрэгсэхгүй болгох шийдвэр гаргана.

Улсын Ерөнхий Прокурорын газар (УЕПГ)-аас ирүүлсэн мэдээллээр 2017-2025 оны эхний хагас жилд нийт 1,555 хүн яллагдагчаар татагдаж, 930 хэрэгт яллах дүгнэлт үйлдэн шүүхэд шилжүүлсэн, харин 96 хэргийг хэрэгсэхгүй болгосон байна.

Жилийн динамикийг авч үзвэл, 2017 онд 13 хүн яллагдагчаар татагдаж, 9 хэрэг шүүхэд шилжсэн бол 2024 онд яллагдагчийн тоо 333 болж огцом өссөн байна. Энэ нь эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулсан гэмт хэрэгт хяналт тавих прокурорын байгууллагын ачаалал тогтвортой нэмэгдсээр ирснийг илтгэж байх боломжтой.

Харин хэрэгсэхгүй болгосон хэргийн тоо 2018 онд 11, 2019 онд 23, 2023 онд 8, 2024 онд 6 байна. Өнгөрсөн 2 жилд буурсан нь прокурорын шатанд нотлох баримтын хангалт сайжирч, шүүхэд шилжүүлэх хэргийн хувь тогтмол нэмэгдэж байгааг харуулж байна.

2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар 179 хүн яллагдагчаар татагдаж, 116 хэрэгт яллах дүгнэлт үйлдэн шүүхэд шилжүүлсэн, харин 7 хэрэг хэрэгсэхгүй болгосон байна. Энэ нь өмнөх жилийн түвшинг ерөнхийдөө хадгалж байна.

⁵ Прокурорын тухай хууль (2017). Хандах: <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=12702>

Хүснэгт 2. УЕПГ-т хянагдсан эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулан ашиглах хэргийн тоон мэдээлэл (2017-2025 оны эхний хагас жил)

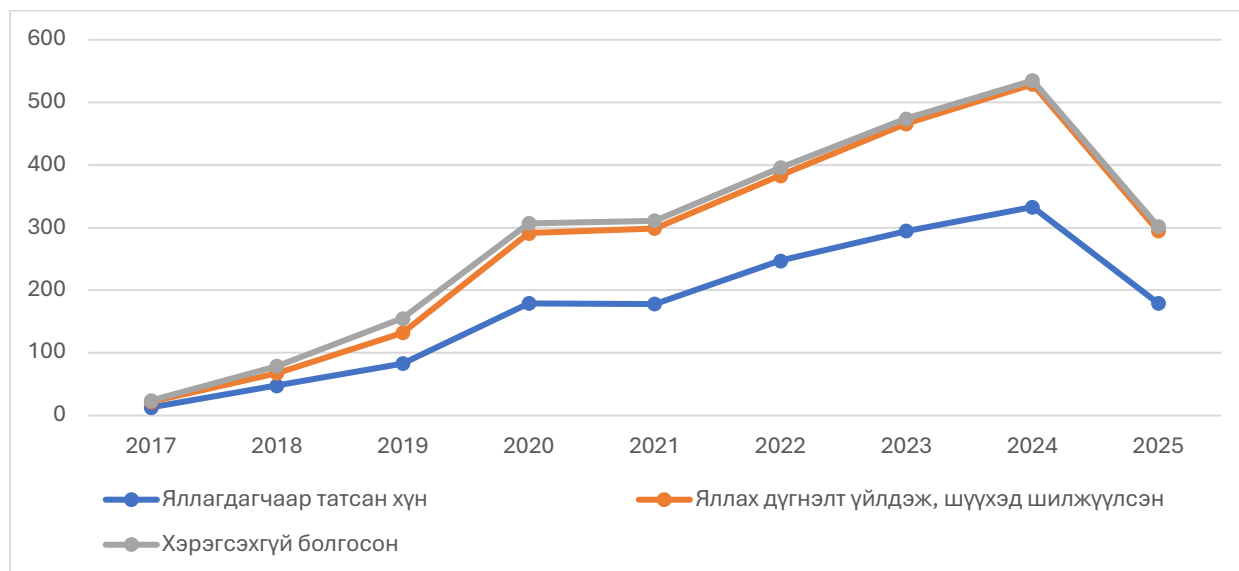
Он	Яллагдагчаар татсан хүн	Яллах дүгнэлт үйлдэж, шүүхэд шилжүүлсэн хэрэг	Хэрэгсэхгүй болгосон хэрэг
2017*	13	9	2
2018	48	20	11
2019	83	49	23
2020	179	112	16
2021	178	121	12
2022	247	136	13
2023	295	171	8
2024	333	196	6
2025**	179	116	7
Нийт	1555	930	96

Жич:
 * 2017 оны тоон мэдээлэл нь Эрүүгийн хуулийн шинэчилсэн найруулга 2017 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотойгоор зөвхөн тухайн жилийн хоёрдугаар хагас жилийн дүнг харуулж байна.
 ** 2025 оны тоон мэдээлэл нь эхний хагас жилийн дүнг харуулж байна.

Эх сурвалж: УЕПГ, 2025.

2017-2025 онд УЕПГ-т Эрүүгийн хуулийн 22.1 дүгээр зүйлтэй холбоотой хянагдсан хэргийн тоон мэдээллийг зургаар дүрслэв.

Зураг 3. УЕПГ-аас эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулан ашиглах хэргийн яллагдагчаар татсан тоон мэдээлэл (2017-2025 оны эхний хагас жил)

Эх сурвалж: УЕПГ-аас ирүүлсэн тоон мэдээлэлд тулгуурлан судлаачийн боловсруулснаар.

2017-2024 онд эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулан ашиглах гэмт хэрэгтэй холбоотой прокурорын шатны үзүүлэлтүүд тогтвортой өссөн байна. Энэ хугацаанд яллагдагчаар татагдсан хүний тоо 13-аас 333 болж, яллах дүгнэлт үйлдэж шүүхэд

шилжүүлсэн хэрэг 9-өөс 196 хүрсэн нь илрүүлэлт болон мөрдөн шалгах ажиллагааны хамрах хүрээ өргөжсөнийг харуулж байна. Үүний зэрэгцээ прокурорын байгууллагын ажлын ачаалал нэмэгдсэн нь тоон утгаар илэрхийлэгдэж байна.

Шүүхэд шилжүүлсэн хэрэг ба яллагдагчийн харьцаа жил бүр дунджаар 58-63 хувьтай байсан бөгөөд 2024 онд 58.9 хувьд хадгалагдсан нь хэрэг хянан шийдвэрлэлт тогтвортой байгааг харуулж байна. Мөн хэрэгсэхгүй болгосон хэргийн тоо 2019 онд 23 байсан бол 2024 онд 6 болж, нийт эцэслэсэн хэргийн бүтцэд эзлэх хувь 32.0-оос 3.0 хувь хүртэл буурсан байна.

2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар 179 хүн яллагдагчаар татагдаж, 116 хэрэгт яллах дүгнэлт үйлдэн шүүхэд шилжүүлсэн, 7 хэргийг хэрэгсэхгүй болгосон байна.

3.ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

Шүүхийн тухай хуулийн⁶ 70 дугаар зүйлийн 70.2.5-д зааснаар Шүүхийн Ерөнхий зөвлөл (ШЕЗ) нь шүүхийн үйл ажиллагааны талаарх мэдээллээр хангах чиг үүрэгтэй. Энэ бүрэн эрхийн хүрээнд ШЕЗ батлагдсан маягтын дагуу эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн шийдвэрийн тоон мэдээллийг бүртгэн нэгтгэдэг тул энэхүү судалгаанд 2017-2024 оны анхан шатны шүүхийн шийдвэрийн дүнг ашиглав.

2017-2024 онд эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээр нийт 510 хэрэг шийдвэрлэгдэж, 646 хүн ял шийтгүүлсэн байна. Хэрэгсэхгүй болгосон болон цагаатгасан хэрэг жил бүр бүртгэгдсэн бөгөөд нийт 8 хэргийг хэрэгсэхгүй болгож, 39 хүнийг цагаатгасан байна. Мөн 2019 оноос эхлэн хорих ял оногдуулахгүйгээр тэнсэх шийдвэр жил бүр гарсан байна.

Хүснэгт 3. Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээс эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулан ашиглах хэрэг шийдвэрлэсэн тоон мэдээлэл (2017-2024 он)

Он	Шийдвэрлэсэн хэрэг		Хэрэгсэхгүй болгосон		Цагаатгасан		Ял шийтгүүлсэн хүний тоо	Хорих ял оногдуулахгүйгээр тэнсэх
	Хэргийн тоо	Хүний тоо	Хэргийн тоо	Хүний тоо	Хэргийн тоо	Хүний тоо		
2017*	2	2	0	0	0	0	1	1
2018	6	8	0	0	0	0	6	2
2019	17	26	0	0	2	2	19	5
2020	61	116	0	2	4	19	81	14
2021	71	128	2	7	3	11	84	26
2022	105	188	2	13	10	24	127	24
2023	109	259	1	46	11	38	165	10
2024	130	228	3	6	11	29	163	30
Нийт	510	955	8	74	41	123	646	112
Жич: * 2017 оны тоон мэдээлэл нь Эрүүгийн хуулийн шинэчилсэн найруулга 2017 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотойгоор зөвхөн тухайн жилийн хоёрдугаар хагас жилийн дүнг харуулж байна.								

Эх сурвалж: ШЕЗ, 2025.

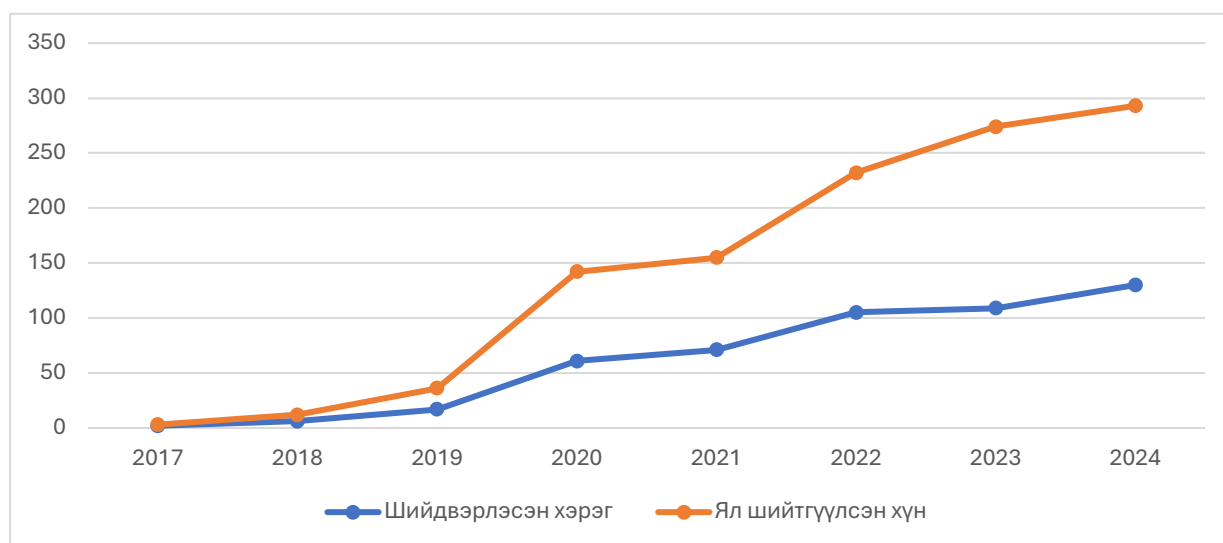
⁶ Шүүхийн тухай хууль (2021). Хандах: <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=16106892006021>

2017-2024 онд эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулан ашиглах гэмт хэрэгтэй холбоотой анхан шатны шүүхийн шийдвэрийн тоо 2020 оноос хойш эрс өсч, 2022 оноос тогтмол түвшинд хадгалагдаж байна.

Шийдвэрлэгдсэн нэг хэрэгт дунджаар 1.2-1.5 яллагдагч ногдож байгаа нь уг төрлийн хэрэг бүлэглэлийн шинжтэй, хамтын оролцоотой үйлдэгддэг онцлогтойг илтгэж байна. Мөн ял шийтгүүлсэн хүний тоо тогтвортой өссөн нь хэрэг шийдвэрлэх тоо нэмэгдсэнээс гадна олон хүн хуулийн хариуцлагад татагдах хандлагыг харуулж байна.

2017-2024 онд эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээс Эрүүгийн хуулийн 22.1 дүгээр зүйлээр шийдвэрлэсэн хэргийн тоон мэдээлэл (Хүснэгт 3)-ийг зургаар дүрслэв.

Зураг 4. Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхээр шийдвэрлэсэн хэрэг ба ял шийтгүүлсэн хүний тооны өсөлт (2017-2024 он)

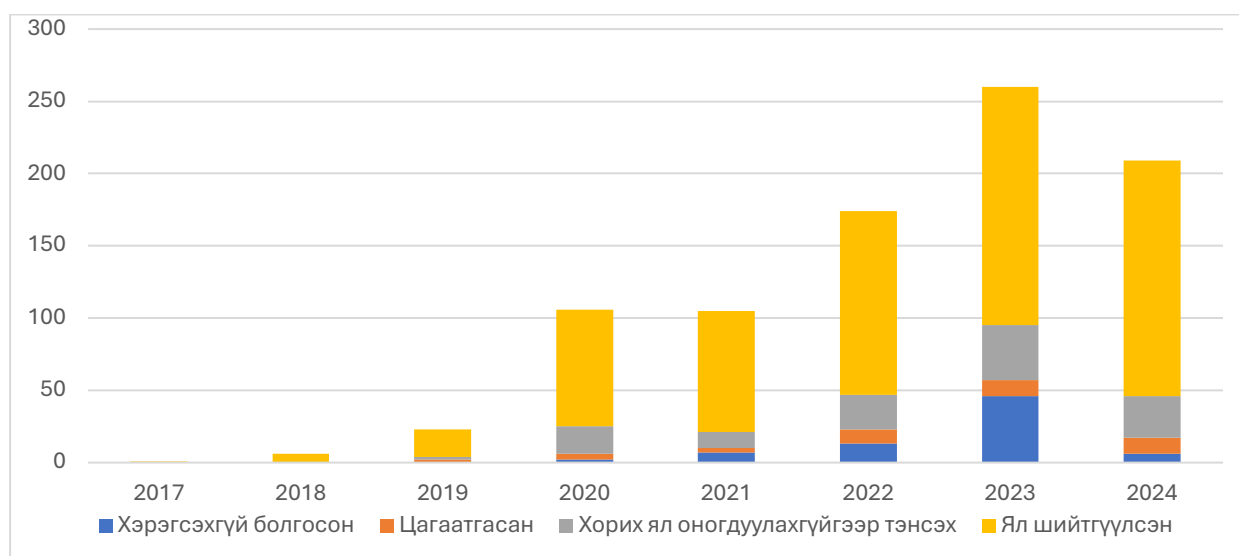
Эх сурвалж: ШЕЗ-өөс ирүүлсэн тоон мэдээлэлд тулгуурлан судлаачийн боловсруулснаар.

Зураг 4-өөс харахад, эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулан ашиглах гэмт хэргийн анхан шатны шүүхээр шийдвэрлэгдсэн хэргийн болон ял шийтгүүлсэн хүмүүсийн тоо 2017-2024 онд тогтвортой өсөж ирсэн байна. 2017 онд зөвхөн 2 хэрэг шийдвэрлэгдэж, 1 хүн ял шийтгүүлсэн бол 2024 он гэхэд 130 хэрэг шийдвэрлэгдэж, 228 хүн ял шийтгүүлсэн дүнтэй байна.

Өөрөөр хэлбэл, найман жилийн хугацаанд шийдвэрлэсэн хэргийн тоо 65 дахин, ял шийтгүүлсэн хүний тоо 228 дахин өссөн нь энэ төрлийн гэмт хэргийн илрүүлэлт, мөрдөн шалгах ажиллагаа өргөжиж, шүүхийн ачаалал эрс нэмэгдсэнийг харуулж байна.

Ял шийтгүүлсэн хүний тоо зарим жилд шийдвэрлэгдсэн хэргийн тооноос илүү байгаа нь нэг хэрэг олон хүн холбогддог онцлогтой холбоотой гэж үзэж байна.

Зураг 5. Эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн шийдвэрийн бүтцийн харьцаа (2017-2025 оны эхний хагас жил)

Эх сурвалж: ШЕЗ-өөс ирүүлсэн тоон мэдээлэлд тулгуурлан судлаачийн боловсруулснаар.

Зураг 5-аас харахад, ял шийтгүүлсэн хүмүүсийн тоо давамгай хэвээр байгаа хэдий ч шийдвэрийн бүтцэд дараах өөрчлөлтүүд тод ажиглагдаж байна.

4.СУДАЛГААНЫ ҮР ДҮН

Эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулан ашиглах гэмт хэрэгт холбогдох ажиллагаа нь мөрдөн шалгах, прокурорын хяналт болон шүүхийн анхан шатанд дараах тоон үзүүлэлттэй байна:

- **АТГ-ын түвшинд:** 2020-2024 онд нийт 6,760 гомдол, мэдээлэл хүлээн авснаас 4,892-д нь хэрэг бүртгэлтийн хэрэг нээж, 197-д эрүүгийн хэрэг үүсгэсэн нь нийт бүртгэлийн 4 хувийг эзэлж байна;
- **прокурорын шатанд:** 2017-2024 онд нийт 1,376 хүн яллагдагчаар татагдаж, 814 хэрэгт яллах дүгнэлт үйлдэн шүүхэд шилжүүлсэн бол 91 хэргийг хэрэгсэхгүй болгосон байна;
- **эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхийн шатанд:** 2017-2024 онд нийт 510 хэрэг шийдвэрлэгдэж, 646 хүн ял шийтгүүлж, найман хэрэг хэрэгсэхгүй болсон байна. Мөн 39 хүн цагаатгагдсан бөгөөд 2019 оноос хойш хорих ял оногдуулахгүйгээр тэнсэх шийдвэр тогтмол гарсан байна.

АТГ, УЕПГ болон ШЕЗ-өөс ирүүлсэн 2020-2024 оны бүрэн тоон мэдээлэлд тулгуурлан дараах үр дүн гарч байна.

2020-2024 онд Авлигатай тэмцэх газарт бүртгэгдсэн хэргийн тоо жил бүр өссөн боловч эрүүгийн хэрэг үүсгэсэн нь маш бага хувийг эзэлсэн байна. Прокурорын шатанд яллагдагчийн тоо мөн тогтмол нэмэгдсэн ч хэрэгсэхгүй болгосон тохиолдол жил бүр гарсаар байна. Харин эрүүгийн хэргийн анхан шатны шүүхэд шилжсэн хэргийн дийлэнхэд нь ял шийтгэл оногдуулж байгаа бөгөөд хэрэгсэхгүй болгох, цагаатгах шийдвэр харьцангуй бага түвшинд хадгалагдсаар иржээ.

Тодруулбал, 2020-2024 онд АТГ-д бүртгэгдсэн 4,892 хэргээс шүүхийн анхан шатанд ял шийтгэл оногдуулсан нь 620 орчим хэрэг байна. Өөрөөр хэлбэл, бүртгэгдсэн хэргийн ердөө 12-13 хувь нь ял шийтгэлд хүрсэн.

Прокурорын шатанд нийт 1,232 яллагдагч татагдсан бөгөөд 55 хэрэг хэрэгсэхгүй болгосон байна. Шүүхийн анхан шатанд шийдвэрлэгдсэн хэргийн дотор хэрэгсэхгүй болгосон (8) болон цагаатгасан (39) тохиолдол харьцангуй бага хэвээр байна.

Хүснэгт 4. Эрх мэдэл, албан тушаалаа урвуулан ашиглах хэрэг шийдвэрлэх үйл явцын нэгтгэсэн тоон мэдээлэл (АТГ, УЕПГ, ШЕЗ, 2020-2024 он)

Он	АТГ: Хэрэг бүртгэл нээсэн	УЕПГ: Яллагдагчаар татсан	УЕПГ: Хэрэгсэхгүй болгосон	ШЕЗ: Ял шийтгэсэн	ШЕЗ: Хэрэгсэхгүй болгосон	ШЕЗ: Цагаатгасан
2020	485	179	16	81	0	4
2021	820	178	12	84	2	3
2022	1,011	247	13	127	2	10
2023	1,249	295	8	165	1	11
2024	1,327	333	6	163	3	11
Нийт	4,892	1,232	55	620	8	39

Эх сурвалж: АТГ, УЕПГ, ШЕЗ-өөс ирүүлсэн 2020-2024 оны тоон мэдээлэлд тулгуурлан судлаачийн боловсруулснаар.